

FYSIS

F. P. Hager v hesle „Natur“ (*Histor. Wörterbuch der Philosophie*, Bd. VI., 1984, S. 422) upozorňuje na to, že již v předfilosofickém řeckém kontextu, např. v mytickém básnictví u Homéra, Aischyla, Sofokla a Pindara lze zjistit užití slova FYSIS ve dvojitým základním významu, totiž jako „Beschaffenheit, Wesen“ a jako „Werden, Wachstum, Wuchs“. A pak při přechodu k nejznámějšímu pojetí, které je relativně pozdní a je ustaveno filosofii Aristotelovou, přičemž jisté náběhy lze vysledovat už u Platóna, upozorňuje, že to je pojetí, wonach der Begriff das Insgesamt aller natürlichen Seienden in ihrem Wesen und dem Gesetz ihres Werdens und Wachsens meint“. Pak sice uvádí, že ve výslovně filosofickém kontextu najdeme toto slovo teprve u Hérakleita, ale zůstává jen u jednotlivých citací. Přijmeme-li toto hodnocení, musíme se tázat, v čem ona výslovná filosofičnost asi pozůstává: není charakteristickým znakem každého opravdového filosofa, že nezůstává u nekritického užití slov v jejich běžném významu? Nejde filosof právě na nejdůležitějších místech a u nejdůležitějších termínů k jazykovým kořenům, nenechá se vést a nést etymologií (i třeba nesprávně chápanou)? A právě na tomto místě musíme trvat na tom, že původní význam slova FYSIS nepochybně úzce souvisí s FYEIN a FYESTHAI, a že tedy OYSIA musí být zprvu vysvětlována z FYSIS a na základě FYSIS, a nikoliv obráceně. Za skutečné ON může být uznáno pouze to, které bylo ustaveno na základě FYSIS, tedy FYSEI, tj. které se zrodilo a vyrostlo. Aristotelovo pojetí, které do rámce FYSIS jako jakéhosi celku počítá vše, co se jako jsoucnost jeví, je už úpadkem proti chápání původnějšímu, např. Hérakleitovu.

(8. 7. 1991)

[Záznam nalezen mezi kartotéčnými lístky v AUK. Pozn. red.]